

Anke Stelling: Klassekamp og giftig moderkærlighed

Anke Stelling. Foto: Wikimedia

Signe Wolff Ravneberg 25.03.2023

BØGER // ANMELDELSE – Når man først går i gang med *Højt på strå* af den tyske forfatter Anke Stelling, kan man ikke lægge den fra sig. Men bogen er langt fra en rygklapper – den er voldsomt provokerende og udfordrer forestillinger om social mobilitet og moderkærlighed, skriver Signe Wolff Ravneberg.

ROMAN: Højt på strå

Forfatter: Anke Stelling

Oversat fra tysk af Ann-Claire Olsen

Forlag: Klara W., 2022

Glenn-curious, har jeg døbt det. En tilstand, der kan overgå de af os, der på nærmest mirakuløs vis endnu ikke har læst **Glenn Bech**. Man ser os indimellem stå i Arnold Busck og vende en Bech-bog mellem hænderne, slå op på en side, kigge lidt, være forvirrede over den knækprosaiske stil, og tøvende lægge den fra os igen.

Jeg ved egentlig ikke hvorfor. Der er noget umiddelbart provokerende over ham, hvilket netop burde inspirere til læsning. Er jeg bange for konfrontationen? For komfortabel til at give mig i kast med den nye bølge af postliberal arbejderklasselitteratur? Nysgerrig, men tilbageholdende, er jeg i hvert fald.

Til gengæld har jeg nu læst en roman af en forfatter, der måske kan beskrives som Bechs tyske, kvindelige pendant: Anke Stelling. I hendes bog *Højt på strå*, som udkom på dansk ved mikroforlaget Klara W. i foråret, møder vi forfatteren

Resi. Hun er gift med kunstneren Sven, mor til fire børn og bosat i Berlins pæne Prenzlauer Berg-kvarter. I hvert fald lidt endnu.

Myten om sin egen lykkes smed

Boligsituationen er omdrejningspunktet for handlingen, selvom det narrative ikke er centralt som sådan. Resi og Sven kæmper med at få økonomien til at hænge sammen, dog uden, som Resi påpeger, at der er nogen, der sultet. Men kontrasten til deres *old money*-vennepar er til at tage og føle på. Disse venner er ved at opføre et boligkollektiv med det smarte navn "K23", og de inviterer Resi og Sven til at være med. Ja, faktisk tilbyder de at betale for deres andel, for det skal ikke være pengene, der afgør det.

Men efter lidt overvejelse afslår Resi tilbuddet. Hun vil ikke være deres "sociale projekt", deres kunstneriske pynt. Og har vennerne ikke også altid været påfaldende interesseret i hendes skriverier?

“Anke Stelling's roman er oversat til adskillige sprog.

I stedet får Resi og Sven lov til at overtage lejligheden, hvor det ene vennepar boede før. Men da Resi derefter skriver en let spydig avisartikel om alle de nyoprettede boligkollektiver i området, som på indirekte vis udstiller hendes venner som en slags bourgeois-bohomer, bryder venskabet sammen – Resi og Sven bliver smidt ud af lejligheden og må finde et nyt sted at bo.

Bogen er ét langt, vredt brev til datteren Bea, hvori Resi forsøger at portrættere virkeligheden så ærligt som muligt. Hun vil ikke være med til at videregive alle de normer og forestillinger, som hun betragter som en stor, falsk og neoliberal varedeklaration. Hovedpointen: Man kan ikke bare blive, hvad man vil. Vi er ikke vores egen lykkes smed, men derimod bundne af social og økonomisk arv.

Den mødrene kærligheds gift

Familielivet – som en idealiseret og romantiseret institution – er også en af de centrale tematikker. Det er ikke en dans på roser at få hverdagen til at fungere med børn og arbejde og regninger. Eller sagt med Resis ord: ”Det er! Ikke! Dejligt! At være en familie! Det er anstrengende og udmattende og et evigt skænderi. Det er kulde og fodsvamp og udtrådte kiks på gulvet i omklædningsrummet.” Resi erklærer krig mod hverdagen, og alt det vi har kært.

Selv moderkærligheden er under angreb:

”Der findes fortællinger, som kunne have advaret os, som handler om forførelse, fælder og forklædninger, eller om den mødrene kærligheds gift, der er det stik modsatte af at unde sit barn alt, om mødrenes angst for ikke længere at være nødvendige: Jeg taler om folkeeventyrene.

I Brødrene Grimms eventyr er de alle sammen blevet censureret. Mødrene er lavet om til stedmødre. Vidste du det, Bea? Jeg vidste det ikke.”

Jeg vidste det heller ikke. Men en Google-søgning afslører, at dette tema er et helt kaninhul for sig. Jeg støder på en ældre artikel i **Information**, som påpeger, at den mandlige karakter i stedmoreventyrene, som så i virkeligheden blot er moreventyr, ofte er passiv. Det er (sted)mødrene, der får handlingen til at skride frem. Sådan er det i *Askepot* og *Snehvide*, og pudsigt nok også i *Højt på strå*. Sven er faktisk en ret ligegyldig karakter. Og Resi er ikke en ond stedmor, men en ærlig mor, hun er både ”mor”, når hun overvældes af kærlighed til sine børn, og ”mor”, når hun forestiller sig deres mislykkede fremtid.

Det er hudløst, hæsligt og smukt på samme tid. Mødrene i eventyrene har komplicerede, rivaliserende forhold til deres døtre, de er misundelige på døtrenes skønhed og deres muligheder, til en sådan grad, at de forvolder dem skade.

[Kunne det tænkes, at disse venner, som hun har kendt i årevis, blot havde et helt reelt ønske om at hjælpe?](#)

Og med denne retrospektive opdagelse åbner fortællingen sig endnu mere op. Bogen igennem hører vi brudstykker fra Resi i samtale med sin afdøde mors veninde, Renate, som velsagtens er en slags god stedmor. En samtale, der primært handler om moderen Marianne, og hvordan hun tilsidesatte egne ønsker for blot at leve gennem sine børn, og hvordan Resi nu oplever sig selv gøre det samme. En nedarvet dårlighed af komplicerede dynamikker: ”Når I tier, affinder jer og tilslører, skåner I os ikke, men holder os i uvidenhed. Desuden privatiserer I en samfundsretfærdighed – for vi kan se at I ikke har det godt, men vi tror at det er af personlige grunde.”

Det er ikke nødvendigvis indlysende, hvordan denne mor-datter-relation hænger sammen med klassekritikken, for man kan forestille sig, at de samme dynamikker gør sig gældende på tværs af klasseskel. De to temaer fremstår derfor som to forskellige søjler, som det overordnede budskab hviler på: Intet er, som vi får at vide, at det er.

Klasseprismet

Det er tydeligt, at klassekampen er tilbage på den litterære scene, både herhjemme og i udlandet. Og det er også et interessant og relevant tema at beskæftige sig med i en tid, hvor populismen blomstrer, og man gerne taler om den glemte arbejderklasse.

Men i min læsning af *Højt på strå* kommer jeg til at tænke på Karl Poppers kritik af pseudovidenskab – teorier, som altid kan bekræftes, og som er nærmest umulige at modbevise. Popper selv pegede på Freuds psykoanalyser som eksempel. Hvis først man begynder at lede efter freudianske træk, så finder man dem allevegne.

Sproget er glubsk, nærmest grådigt, fortællingen er lige dele realisme og febevildelse

Sådan har jeg det med Resis blik på verden. Hun betragter alting gennem en klasseprisme og bliver dermed, ikke overraskende, konstant bekræftet i sine antagelser: Hendes velhavende venner inviterer hende med i et boligkollektiv, og straks er der tale om et selvhævdende champagnesocialistisk projekt, et ønske om et kunstnerisk krydderi, de kan pynte sig med. Det er måske også sandt. Eller kunne det tænkes, at disse venner, som hun har kendt i årevis, blot havde et helt reelt ønske om at hjælpe?

En anden tanke: Resi kritiserer liberalismen, og alt hvad den står for af selvrealiserende håb og drømme, men samtidig går hun til kamp mod alt, hvad der hedder normer, traditioner og historie.

Resultatet er en på samme tid venstreorienteret og ultraliberal tilgang. Hvis den liberale idé er, at man kan blive, hvad man vil, og man er imod denne – hvorfor så ikke indtage, eller indrømme, en mere konservativ position? Jeg får lyst til at vide, hvordan hun egentlig forestiller sig, at den perfekte verden ser ud.

Alt i alt er Anke Stellings roman et provokerende, grænsende til irriterende, indspark i arbejderklasselitteraturen, som dog vinder ved nærmere bekendtskab. Sproget er glubsk, nærmest grådigt, fortællingen er lige dele realisme og

febervildelse, og når først man går i gang, har man ikke lyst til at lægge den fra sig igen.

Jeg er faktisk overbevist. Måske jeg alligevel skulle købe en bog af Glenn Bech.

folkeeventyrklassekritikmoderkærlighedmor-datter relationneoliberalisme

Signe Wolff Ravneberg

Signe Wolff Ravneberg Født i 1997 og stud.scient i geografi og geoinformatik ved Københavns Universitet. Hun har sejlet på de syv verdenshave, både som elev på Skoleskibet Danmark og styrmand på bramsejlsskonnerten Activ, arbejdet på en